

Odrodzenie na ziemiach polskich

Notatka z lekcji

1. Terminy: *arras*, *kruźganki*, *mecenat*, *teoria geocentryczna*, *teoria heliocentryczna*
2. Idee renesansowe w Polsce
3. Literatura polskiego renesansu i jej twórcy
4. Renesansowy Wawel Jagiellonów
5. Odkrycie Mikołaja Kopernika

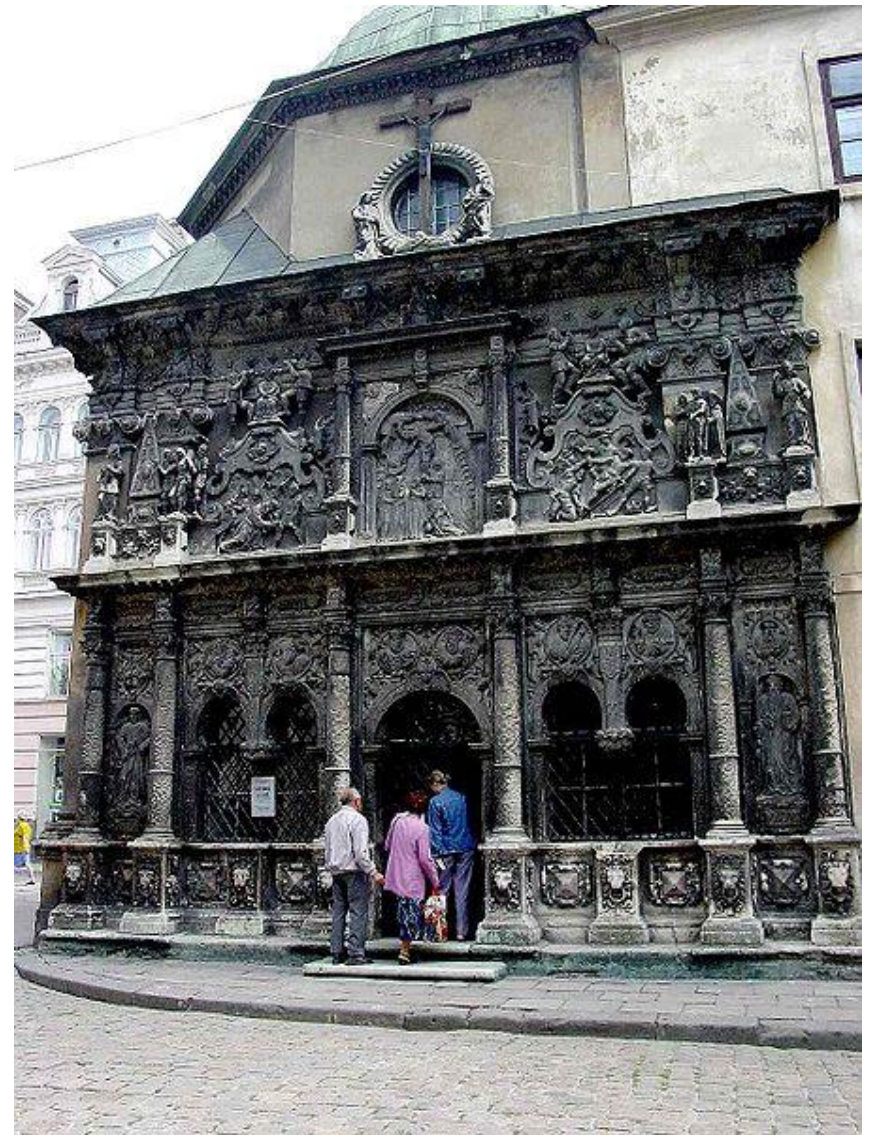
Oś czasu

**Kościół św. Andrzeja i klasztor
Bernardynów**

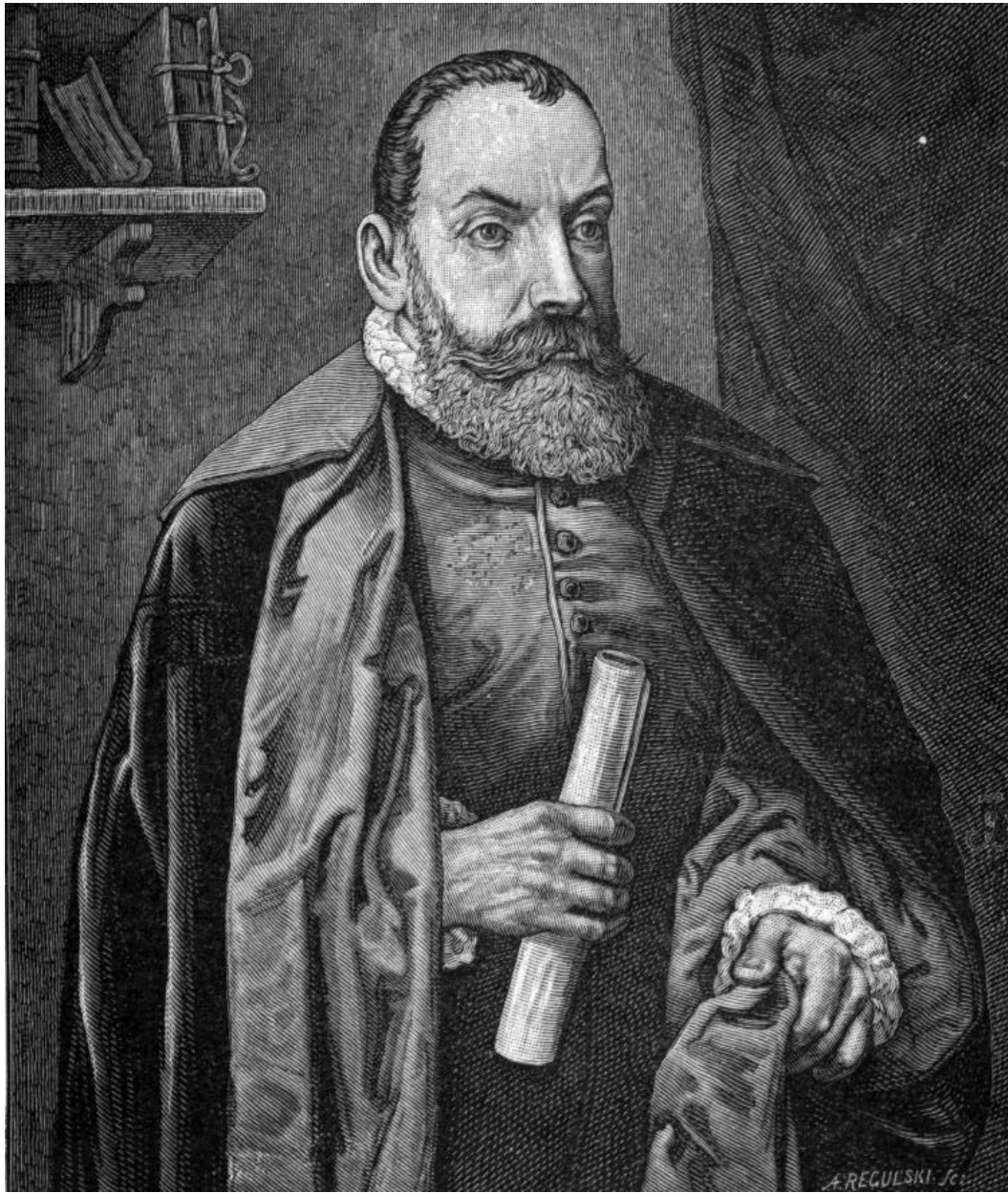
Kaplica Boimów

Zamek w Baranowie Sandomierskim

Kamienica Celejowska w Kazimierzu

Jan Kochanowski

Mikołaj Rej. Rycina pochodzi z 1568 r.,
gdy Rej miał 63 lata.

Andrzej Frycz Modrzewski. Fragment obrazu
Jana Matejki *Unia lubelska*.

Astronom Kopernik, czyli rozmowa z Bogiem, obraz Jana Matejki

Jan Matejko, *Zawieszenie dzwonu Zygmunta na wieży katedry w Krakowie w 1521 roku*. Wbrew tytułowi obraz ukazuje wydobywanie odlanego dzwonu z formy, a nie zawieszenie go na wieży. Z lewej stoi Zygmunt Stary (w koronie) w otoczeniu dworu.

ZAPAMIĘTAJ

- XVI stulecie zwane jest złotym wiekiem kultury polskiej. Na ziemiach polskich upowszechniały się wówczas idee renesansowe.
- W XVI wieku nastąpił rozwój polskiej literatury. Jej najwybitniejszymi przedstawicielami byli Mikołaj Rej i Jan Kochanowski. Popularne stało się też pisarstwo polityczne, które reprezentował między innymi Andrzej Frycz Modrzewski.
- W XVI wieku, za panowania ostatnich Jagiellonów, zamek na Wawelu został przebudowany w stylu renesansowym. W tym stylu wzniesiono także kaplicę Zygmuntowską w katedrze wawelskiej.
- Najwybitniejszym przedstawicielem odrodzenia w Polsce był Mikołaj Kopernik. Odkrył on, że to Ziemia krąży wokół Słońca, a nie - jak twierdzono wcześniej - że nasza planeta stanowi centrum wszechświata.

Renesans w Polsce

Rozkwit odrodzenia w czasach zygmunto-wskich

Zygmunt Stary: 1) kazał przebudować zamek na Wawelu w renesansowym stylu; 2) ożenił się z włoską księżniczką Boną, z którą przybyli do Polski dworzanie, uczeni i artyści z Włoch.

Zygmunt August: 1) powiększył królewską bibliotekę, 2) sprowadził z Brukseli kolekcję arrasów.

Zmiany na Wawelu za panowania Zygmunta Starego

1. Powstał arkadowy dziedziniec.
2. Powiększono okna komnat.
3. Na wieży katedry wawelskiej zawieszono dzwon Zygmunt.
4. Zbudowano kaplicę Zygmuntowską.

Architektura

1. Zamek w Baranowie Sandomierskim – „mały Wawel”.
2. Ratusze i kamienice w Tarnowie, Poznaniu, Sandomierzu i Lublinie.
3. Zamość – renesansowe miasto zbudowane od podstaw przez Jana Zamoyskiego.

Literatura

Mikołaj Rej – napisał dialog o polityce, traktat *Żywot człowieka poczciwego* i liczne żartobliwe wierszyki.

Jan Kochanowski – twórca literackiej polszczyzny, autor m.in. fraszek i trenów.

Andrzej Frycz Modrzewski – napisał dzieło o polityce *O poprawie Rzeczypospolitej*.

Oświata

1. Szkoły parafialne – ok. 3 tysięcy.
2. Protestantckie gimnazja humanistyczne oraz kolegia jezuickie.
3. Założenie uniwersytetu w Wilnie (1579) i Akademii Zamojskiej.

ZADANIA

- Wyjaśnij terminy: *arras*, *krużganki*, *mecenat*, *teoria geocentryczna*, *teoria heliocentryczna*
- Wskaż pochodzenie terminu - *włoszczyzna*
- Kim byli: Mikołaj Kopernik, Andrzej Frycz Modrzewski, Mikołaj Rej i Jan Kochanowski
- Wyjaśnij przyczyny twórczości literackiej w języku polskim
- Scharakteryzuj odkrycie Mikołaja Kopernika i pokaż różnice między teorią polskiego astronoma a dotychczas obowiązującą koncepcją budowy wszechświata
- Opisz Wawel jako przykład architektury renesansu w Polsce
- Przedstaw zasługi ostatnich Jagiellonów dla rozwoju renesansu w Polsce
- Wyjaśnij, dlaczego XVI stulecie nazwano złotym wiekiem w historii Polski